C/2024/867

6.2.2024

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Nadaljnji koraki za poglobitev enotnega trga z digitalizacijo

(mnenje na lastno pobudo)

(C/2024/867)

Poročevalka: **Mira-Maria DANISMAN**

Sklep plenarne skupščine	25. 1. 2023
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
	mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo
Datum sprejetja na seji strokovne skupine	3. 10. 2023
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	25. 10. 2023
Plenarno zasedanje št.	582
Rezultat glasovanja	
(za/proti/vzdržani)	210/0/7

1. **Sklepi in priporočila**

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) meni, da je digitalizacija bistvenega pomena za enotni trg, in v tem mnenju na lastno pobudo predlaga, kako bi lahko dodatno prispevala k delovanju enotnega trga ter izboljšala izkoriščanje njegovih svoboščin.

1.2 Digitalizacija prometa in logistike je ključna za okrepitev prostega pretoka blaga, kar pomeni, da so nujne ustrezne naložbe v prometno infrastrukturo, ki bo primerna za prihodnost. EESO tudi poziva države članice, naj povečajo prizadevanja za lažjo uporabo elektronskih dokumentov, povezanih s prometom.

1.3 Uvedba digitalnih potnih listov izdelkov je eden od primerov, kako lahko digitalni podatki prispevajo k prostemu pretoku blaga na enotnem trgu, obenem pa je pomembno tudi zaščititi poslovne skrivnosti in pravice intelektualne lastnine.

1.4 E-trgovanje podjetjem prinaša velike priložnosti za doseganje kupcev v drugih državah članicah, potrošnikom pa omogoča večjo izbiro in lažji dostop do blaga in storitev. EESO poziva, naj se sprejmejo ukrepi za premostitev sedanjih ovir za e-trgovanje na enotnem trgu, na primer z izvrševanjem pravil EU o geografskem blokiranju.

1.5 EESO predlaga, naj se umaknjeni predlog Komisije za storitveno e-izkaznico, ki naj bi ponudnikom storitev pomagala pri čezmejnem poslovanju, ponovno uvrsti na dnevni red, saj gre za praktičen način spodbujanja enotnega trga za storitve.

1.6 EESO poziva k uvedbi varnih in standardiziranih sistemov digitalne identifikacije, kot so elektronske osebne izkaznice, da se državljanom, prebivalcem in podjetjem EU omogoči varen način digitalne identifikacije, ki se lahko uporablja za različne spletne storitve in platforme na enotnem trgu.

1.7 EESO poziva, naj se razvijajo in nadgrajujejo pobude na področju digitalizacije sistemov socialne varnosti in mobilnosti delovne sile, ter spodbuja k uvajanju pobud, kot je evropska izkaznica socialnega zavarovanja.

1.8 Digitalizacija je osrednjega pomena za prosti pretok kapitala na enotnem trgu in čezmejni pretok finančnih storitev. Za spodbujanje aplikacij finančne tehnologije bi morala Evropska unija dodatno uskladiti ureditev digitalnih finančnih storitev in povečati financiranje inovacij za digitalne rešitve.

1.9 EESO poudarja, da je pomembno poskrbeti za dobro delujoč enotni trg za podatke, saj je glavni pogoj za izboljšanje drugih štirih svoboščin z digitalizacijo. Enotni trg, ki dobro deluje, s trdno kibernetsko varnostjo in ustrezno zaščito podatkov, hkrati krepi odpornost, suverenost in konkurenčnost EU v svetovnem okviru digitalizacije.

1.10 EESO poudarja, da so pomembna obsežna vlaganja v digitalno infrastrukturo, raziskave in inovacije ter razvoj znanj in spretnosti, saj so to ključni dejavniki, ki omogočajo digitalizacijo.

1.11 Poudarja tudi, da mora biti digitalizacija ekonomsko, družbeno in okoljsko vzdržna. Ustrezno pozornost je treba nameniti preprečevanju njenih škodljivih vplivov na okolje in digitalnega razkoraka pri dostopu do infrastrukture, znanj in spretnosti.

1.12 EESO poziva k podpornemu regulativnemu okviru in učinkovitemu izvrševanju skupnih pravil EU v državah članicah. Poleg tega je ključna digitalizacija javnega upravljanja (e-upravljanje), da bi lahko posamezniki in podjetja enostavneje, hitreje in ceneje poslovali na enotnem trgu, na primer v smislu javnega naročanja, obdavčitve, registracij in drugih upravnih obveznosti.

2. **Ozadje**

2.1 Digitalizacija je v tridesetih letih, odkar obstaja evropski enotni trg, postajala vse pomembnejša v gospodarstvu in družbi. Digitalne tehnologije, kot so mobilne naprave, e-trgovanje in računalništvo v oblaku, imajo zdaj osrednje mesto v vsakdanjem življenju evropskih državljanov in podjetij. Poleg tega so olajšale prosti pretok blaga, storitev, oseb in kapitala ter privedle do nastanka pete svoboščine prostega trga, tj. prostega pretoka podatkov, s čimer na koncu spodbujajo konkurenčno gospodarstvo EU in višje življenjske standarde.

2.2 EU je z razvojem regulativnega okvira in standardov, naložbami v digitalno infrastrukturo ter krepitvijo digitalnih spretnosti in inovacij prevzela dejavno vlogo na področju digitalizacije. Take naložbe so se obrestovale, saj se je izboljšala povezljivost, razviti so bili inovativni izdelki in storitve, gospodarska rast pa se je okrepila. Vendar enotni trg še zdaleč ni popoln.

2.3 Jasno je, da je treba dodatno izboljšati delovanje in povezanost enotnega trga, zato to mnenje na lastno pobudo obravnava pomen in potencial digitalizacije za večje izkoriščanje njegovih svoboščin. Mnenje se navezuje na številna prejšnja mnenja EESO o digitalizaciji in enotnem trgu ([1]).

3. **Krepitev enotnega trga z digitalizacijo**

3.1 *Prosti pretok blaga*

3.1.1 Digitalizacija *prometa in logistike* je ključna za izboljšanje prostega pretoka blaga. To zajema digitalizacijo fizičnega prometnega sistema, vključno z vozili, infrastrukturo in upravljanjem prometa, pa tudi digitalizacijo informacij o prevozu blaga, s čimer se poenostavljajo postopki in zmanjša upravno breme v čezmejni trgovini EU. Države članice bi morale tukaj pospešiti prizadevanja za lažjo uporabo elektronskih dokumentov, povezanih s prometom.

3.1.2 Digitalni razvoj izboljšuje pogoje za intermodalnost in povečuje učinkovitost, produktivnost ter varnost v tovornem prometu in logistiki. Zato je treba ustrezno vlagati tako v tradicionalno kot v napredno digitalno infrastrukturo, da se podpre prometna infrastruktura, primerna za prihodnost, s tem pa omogoči nemoten čezmejni pretok blaga znotraj in zunaj EU. Poleg tega je digitalna, energetska in prometna infrastruktura – glede na naraščajočo elektrifikacijo in uporabo vodika v prometu – vse bolj medsebojno povezana.

3.1.3 Uvedba *digitalnih potnih listov izdelkov* kaže, kako lahko digitalizacija dodatno prispeva k prostemu pretoku blaga na enotnem trgu, saj potrošnikom, podjetjem in organom omogoča dostop do širokega nabora digitalnih informacij o značilnostih izdelkov, s čimer krepi zaupanje v trg ([2]). Vendar je pri tem pomembno podpreti mikro-, mala in srednja

([1]) UL C 228, 29.6.2023, str. 22; UL C 194, 12.5.2022, str. 87; UL C 443, 22.11.2022, str. 51; UL C 228, 29.6.2023, str. 17; UL C 311, 18.9.2020, str. 19.

([2]) Pobuda Komisije o obnovitvi zahtev za okoljsko primerno zasnovo (COM(2022) 142 final).

podjetja z izboljšanjem njihovih digitalnih spretnosti ter znanja o vplivih na okolje; posebno pozornost je treba nameniti tistim, ki so del dobavnih verig. Pri uvajanju takšnih potnih listov je treba poleg tega zaščititi poslovne skrivnosti in pravice intelektualne lastnine.

3.2 *Prosti pretok storitev*

3.2.1 Čeprav je prosti pretok storitev na enotnem trgu v zadnjih tridesetih letih znatno napredoval, so še vedno prisotni izzivi. Evropska direktiva o storitvah je veliko prispevala k povezovanju storitvenega trga EU, vendar prosti pretok storitev na enotnem trgu EU še vedno ovirajo dodatne nacionalne zahteve, kot so zapletene ureditve izdajanja dovoljenj. EESO meni, da lahko z digitalizacijo odpravimo nekatere od teh izzivov, na primer z olajšanjem opravljanja e-storitev.

3.2.2 *Digitalne platforme* omogočajo, da podjetja nudijo, državljani pa dobijo najrazličnejše storitve na enotnem trgu. EU si sicer prizadeva podpreti evropsko platformno gospodarstvo, vendar je treba regulativni okvir ustrezno izvajati, spremljati in ga redno pregledovati, da bo lahko sledil spreminjajočemu se digitalnemu okolju in ne bo ustvarjal nepotrebnih ovir za vstop na trg in inovacije.

3.2.3 *E-trgovanje* spreminja poslovne modele in podjetjem prinaša veliko priložnosti za to, da lažje dosežejo kupce v drugih državah članicah. Spletno nakupovanje potrošnikom tako omogoča večjo izbiro in lažji dostop do blaga in storitev. Ukrepi za premoščanje sedanjih ovir za e-trgovanje lahko pomagajo izboljšati delovanje enotnega trga, na primer z izvrševanjem pravil EU o geografskem blokiranju ([3]). Pomembno je tudi, da so pravila tehnološko nevtralna z vidika prodajnih kanalov, in potrebno je ustrezno varstvo potrošnikov, da se odpravijo zavajajoče in varljive prakse v e-trgovanju.

3.2.4 Predlog Komisije o *storitveni e-izkaznici* ([4]), katere namen je bil pomagati ponudnikom storitev pri čezmejnem poslovanju, je bil poskus odprave nekaterih ovir za prosti pretok storitev. Izkaznica bi ponudnikom storitev omogočila uporabo popolnoma elektronskega postopka na ravni EU za izpolnjevanje formalnosti ob ponudbi storitev v drugi državi članici, kar bi zmanjšalo upravno breme in povečalo njihovo pravno varnost. EESO poziva, naj se ta točka ponovno umesti na dnevni red, saj gre za praktičen primer, kako z digitalizacijo dodatno izboljšati prosti pretok storitev na enotnem trgu.

3.3 *Prosti pretok oseb*

3.3.1 *Evropsko digitalno covidno potrdilo* je nedaven primer, kako lahko digitalizacija podpre prosti pretok oseb celo v izjemnih razmerah, tudi med globalno pandemijo.

3.3.2 Varni standardizirani sistemi digitalne identifikacije, kot so elektronske osebne izkaznice, so bistven način za olajšanje prostega pretoka oseb. Poenostavljajo postopke preverjanja v državah članicah in zmanjšujejo potrebo po ročnem preverjanju ter papirnatih dokumentih. Zato je nedavni predlog Komisije o *okviru za evropsko digitalno identiteto* ([5]) pozitiven korak naprej, ki državljanom, prebivalcem in podjetjem EU omogoča varen način digitalne identifikacije, ki se lahko uporablja pri različnih spletnih storitvah in platformah na enotnem trgu.

3.3.3 Nadaljnja *digitalizacija na področju socialne varnosti in mobilnosti delovne sile* lahko prinese dodano vrednost enotnemu trgu in prostemu pretoku oseb. Okrepiti je treba ukrepe na ravni EU in nacionalni ravni za nadaljnjo poenostavitev postopkov, zmanjšanje upravnih ovir in prehod na bolj interoperabilne, medsebojno povezane in avtomatizirane sisteme socialne varnosti ([6]), ki omogočajo hitrejše in pravilno zbiranje prispevkov ter izplačevanje prejemkov. V zvezi s tem so v pripravi obetavne pobude, ki bi lahko povečale mobilnost delovne sile.

([3]) UL C 34, 2.2 2017, str. 93.
([4]) COM(2016) 824 final.
([5]) COM(2021) 281 final.
([6]) Glej ključne ugotovitve s konference o digitalizaciji usklajevanja sistemov socialne varnosti (izkaznica ESSPASS) in delavskih izkaznicah, ki je potekala marca 2023.

3.3.4 *Evropska izkaznica socialnega zavarovanja (European Social Security Pass* – ESSPASS) je nova pobuda Komisije za digitalno orodje, s katerim bi lahko državljani med bivanjem v drugi državi EU dokazovali zavarovanje in pravice. Še en zanimiv projekt je *evropska storitev za sledenje pokojninam,* katerega namen je uvedba spletnega informacijskega sistema o pokojninah posameznikov v državah EU, ki bi delavcem pomagal poiskati njihove nosilce pokojninskega zavarovanja.

3.3.5 Digitalne delovne izkaznice se lahko uporabljajo kot jamstvo za to, da delodajalec ali delavec izpolnjuje socialne ali druge zahteve. Take kartice, kot je *evropska poklicna izkaznica,* omogočajo lažjo mobilnost delovne sile v EU. Čeprav velja, da so delovne izkaznice večinoma v pristojnosti posameznih držav, ima lahko EU vlogo pri ustvarjanju povezljivosti med njimi, pa tudi pri izmenjavi dobre prakse na tem področju.

3.4 *Prosti pretok kapitala*

3.4.1 Digitalizacija je osrednjega pomena za spodbujanje prostega pretoka kapitala na enotnem trgu in lahko okrepi čezmejne dejavnosti ponudnikov finančnih storitev v EU, na primer na področju maloprodajnih finančnih storitev in zavarovanja. Digitalizirana obdelava plačil spodbuja prosti pretok blaga in storitev na enotnem trgu, saj so transakcije hitrejše, stroški za potrošnike in podjetja pa nižji. Digitalizacija poenostavlja pretvorbo valut in omogoča varne plačilne transakcije, kar povečuje splošno zaupanje v čezmejno trgovino. Poleg tega digitalne spletne platforme za naložbe, množično financiranje in trgovanje olajšujejo prosti pretok kapitala.

3.4.2 Za spodbuditev tovrstnih *aplikacij finančne tehnologije* bi EU morala nadaljevati z usklajevanjem pravil za digitalne finančne storitve, saj usklajeni regulativni okviri omogočajo lažje čezmejno poslovanje. Prav tako bi morala s financiranjem inovacij podpreti razvoj digitalnih rešitev finančne tehnologije. Dodatno bo vlaganje v varstvo podatkov in kibernetsko varnost povečalo zaupanje v finančno-tehnološke storitve in čezmejne digitalne transakcije.

3.5 *Prosti pretok podatkov*

3.5.1 Podatki so v središču vseh prizadevanj za digitalizacijo na enotnem trgu, prosti pretok podatkov pa je glavni pogoj za izboljšanje drugih svoboščin enotnega trga z digitalizacijo. Dobro delujoč enotni trg za podatke je potreben tudi za okrepitev *odpornosti, suverenosti in konkurenčnosti* EU v globalnem okviru digitalizacije. Evropska strategija za podatke vsebuje načrt za izgradnjo močnega evropskega podatkovnega trga. Souporaba in izmenjava podatkov podjetjem in oblikovalcem politik omogočata čezmejno sodelovanje ter razvoj skupnih standardov, poleg tega pa spodbujata interoperabilnost. To bo na koncu poglobilo enotni trg za ljudi in podjetja, povečalo čezmejne dejavnosti in okrepilo gospodarsko povezovanje.

3.5.2 Večja uporaba podatkov je vir novih inovacij, izdelkov, storitev in poslovnih modelov, ki prinašajo večjo izbiro potrošnikom ter povečano rast in konkurenčnost na enotnem trgu. EU si mora še naprej prizadevati za lažji dostop do podatkov in njihove souporabe na podlagi *evropskih podatkovnih prostorov.* Oblikovanje evropskega zdravstvenega podatkovnega prostora je na primer obetavna pobuda za čezmejno izmenjavo in uporabo zdravstvenih podatkov. K boljšemu dostopu do podatkov prispevajo tudi regulativne pobude, kot sta akt o podatkih in akt o upravljanju podatkov.

3.5.3 Usklajena pravila o *varstvu podatkov* so pomembna, da se ustvari zaupanje v varen pretok podatkov na enotnem trgu. Glede na to, da več ljudi svoje podatke zaupa storitvam v oblaku, je treba načelom varstva in varnosti podatkov nameniti še večjo pozornost. EESO poziva, naj se pri naslednji reviziji splošne uredbe o varstvu podatkov obravnavajo pomanjkljivosti pri njenem izvrševanju ter poenostavijo veljavna pravila, zlasti za mikro-, mala in srednja podjetja.

3.5.4 Tudi *kibernetska varnost* je ključna za zaupanje v digitalne tehnologije, ki izboljšujejo podatkovno gospodarstvo na enotnem trgu EU. Strategija EU za kibernetsko varnost vzpostavlja dosleden okvir za krepitev te varnosti v državah članicah EU.

3.5.5 Za optimalno spodbujanje prednosti digitalizacije na enotnem trgu bi morale imeti vse regije, vključno s podeželskimi in oddaljenimi območji, dostop do *digitalne infrastrukture*, kot so širokopasovna omrežja ter sčasoma omrežji 5G in 6G. Potrebne so tudi nadaljnje naložbe v podatkovne centre in infrastrukturo računalništva v oblaku za podporo prenosu, obdelavi in hrambi podatkov na enotnem trgu.

3.6 *Spodbujevalci in glavni pogoji digitalizacije*

3.6.1 Za dodatno okrepitev digitalizacije enotnega trga je treba zagotoviti, da so na voljo ključni in visoko učinkoviti spodbujevalni dejavniki digitalne preobrazbe. Zato je treba več vlagati v *raziskave in inovacije* ter spodbujati inovacijske ekosisteme. Čeprav je pomembno krepiti umetno inteligenco ter kvantne in druge napredne tehnologije, se številna mikro-, mala in srednja podjetja že pri uvajanju osnovnih digitalnih tehnologij soočajo z velikimi izzivi. Evropska vozlišča za digitalne inovacije so dragocene platforme, ki v razvoj in uvajanje digitalnih rešitev vključujejo tudi ta podjetja, njihov doseg pa bi bilo treba povečati, da bi zajela večje občinstvo.

3.6.2 Razvoj *spretnosti in kompetenc*, od osnovnih digitalnih spretnosti do vrhunskih talentov, je še en ključni spodbujevalec digitalizacije, ki je potreben tako v poklicnem kot vsakdanjem življenju državljanov. Poleg tega bi vzpostavitev evropskega okvira za certificiranje digitalnih spretnosti, tj. standardiziranega priznavanja digitalnih kompetenc, posameznikom pomagala dokazovati znanje in kvalifikacije po vsej EU in s tem olajšala delo v drugi državi članici.

3.6.3 Ker digitalna preobrazba zahteva precej obsežne naložbe, morajo finančni trgi dobro delovati in za digitalni razvoj je treba nameniti ustrezna javna *sredstva*. Poleg tega mora EU poskrbeti za *podporni regulativni okvir*, ki ustreza namenu, spodbuja inovacije in naložbe, zmanjšuje upravno breme ter zagotavlja enake pogoje na enotnem trgu, vključno s polno zavezanostjo in ustreznim izvrševanjem skupnih pravil v državah članicah.

3.6.4 Digitalna preobrazba mora biti tudi *gospodarsko, družbeno in okoljsko vzdržna*. Digitalizacija je – poleg tega, da povečuje gospodarsko učinkovitost in produktivnost – bistven način pospeševanja zelenega prehoda, če se podnebni in okoljski vidiki digitalnih sistemov, vključno z rabo energije in materialov, dobro upravljajo. Pomembno je odpraviti tudi digitalni razkorak v smislu dostopa do infrastrukture in znanja ter celotni družbi omogočiti, da polno sodeluje v digitalnem razvoju.

3.7 *E-upravljanje*

3.7.1 EESO želi v tem mnenju posebej izpostaviti pomen digitalizacije javnega upravljanja (e-upravljanje) za uresničevanje učinkovitejšega, dostopnejšega in preglednejšega enotnega trga. Z digitalizacijo je mogoče racionalizirati upravne postopke, tako da lahko posamezniki in podjetja lažje, hitreje in ceneje poslujejo na enotnem trgu. EU bi morala spodbujati nadaljnje usklajevanje javnih digitalnih storitev v vseh državah članicah, vključno s skupnimi standardi, protokoli in okviri za storitve e-upravljanja, kot so registracija podjetja, davčne vloge in javna naročila. EESO poziva tudi k izmenjavi primerov dobre prakse pri e-upravljanju med državami članicami.

3.7.2 Javno naročanje je pomemben del povezovanja notranjega trga blaga in storitev EU. Digitalizacija javnih naročil spodbuja čezmejno sodelovanje na razpisih. EU je postopke javnega naročanja digitalizirala, na primer s platformami za e-javno naročanje in vzpostavitvijo platforme e-Certis, ki podjetjem pomaga ugotoviti, kateri certifikati se zahtevajo v postopkih javnega naročanja po vsej EU. Poleg tega naj bi razvoj evropskega podatkovnega prostora za javna naročila še bolj olajšal prosti pretok blaga in storitev z izboljšano rabo podatkov o javnem naročanju po vsej EU. EESO meni, da je takšen evropski podatkovni prostor odličen primer možnosti, ki jih prinaša digitalizacija, in poziva k njegovemu nadaljnjemu razvoju.

3.7.3 EESO meni, da bo k evropskemu e-upravljanju pripomogel popolnoma razvit *evropski okvir za digitalno identiteto*, ki posameznikom in podjetjem omogoča varno in priznano digitalno identiteto na enotnem trgu.

3.7.4 *Enotno digitalno vstopno mesto* je centralizirana spletna platforma, ki omogoča uporabniku prijazen dostop do raznih digitalnih storitev in informacij, povezanih z bivanjem, delom in poslovanjem v EU. EESO meni, da bi bilo treba to vstopno mesto kot orodje nenehno izpopolnjevati, na primer s krepitvijo sodelovanja z organizacijami civilne družbe in širitvijo nabora storitev, ki jih ponuja.

3.7.5 Tudi digitalizacija davčnih sistemov ima lahko precejšnje koristi na enotnem trgu. Zato bi moral biti glavni izid nedavnega predloga Evropske komisije *DDV za digitalno dobo* sistem DDV, ki je bolje prilagojen sedanjemu razvoju v digitalnem gospodarstvu in bo izboljšal delovanje enotnega trga. V zvezi z vplivom predloga na enotni trg pa obstajajo tudi pomisleki, saj podjetjem nalaga dodatne zahteve za poročanje ([7]).

3.7.6 EU in njene države članice bi morale še naprej *omogočati dostop do neobčutljivih podatkov javnega sektorja*, da bi jih lahko podjetja in državljani ponovno uporabljali ter za uporabo v akademske namene, saj lahko prispevajo k nastanku novih inovacij in poslovnih priložnosti na enotnem trgu EU.

3.7.7 Za uresničitev celotnega potenciala digitalizacije javnega upravljanja je treba vlagati v *digitalne spretnosti in pismenost javnih uprav,* med drugim na področju kibernetske varnosti in upravljanja podatkov.

V Bruslju, 25. oktobra 2023

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Oliver RÖPKE

([7]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog direktive Sveta o spremembi Direktive 2006/112/ES glede pravil o DDV za digitalno dobo (COM(2022) 701 final – 2022/0407 (CNS)) – Predlog uredbe Sveta o spremembi Uredbe (EU) št. 904/2010 glede ureditev upravnega sodelovanja na področju DDV, potrebnih za digitalno dobo (COM(2022) 703 final – 2022/0409 (CNS)) (UL C 228, 29.6.2023, str. 149).